

Intressanta fynd av fjällfjärilar i Sverige 1994

[Interesting records of Lepidoptera in the taiga- and tundra regions of Sweden 1994]

ANDERS OHLSSON & NILS RYRHOLM

Med föreliggande säsongsrapport inleds en årligen återkommande presentation av fjärilsfynd från de svenska fjällen och fjällnära områden. Säsongsrapporten avser att vara ett komplement till rikslistorna av Macro- och Microlepidoptera (se Ryrholm resp Svensson i föregående nr av ET) och behandlar mindre exklusiva, men likväl intressanta, fynd från dessa regioner. Detta år har vi i stort sett inte fått in några rapporter om småfjärilar, men vi vill gärna få in fler mikrofynd till nästa rapport. Ett stort tack riktas till de rapportörer, som inkommit med bidrag och möjliggjort rapporten.Utförliga data om fynd från säsongen 1995 önskas senast till årsskiftet 1995/96.

Fjällsäsongen 1994 kan karakteriseras som ett sent fjärilsår. Medeltemperaturerna i maj och juni var 1-2°C kallare än normalt i hela fjällkedjan och angränsande skogstrakter. Vid månadsskiftet juni-juli slog vädret om och varma luftmassor började komma in söderifrån. I juli fick praktiskt taget hela Norrland varmare än normalt. Temperaturöverskottet blev 1-3°C, högst i de södra delarna, lägst i de norra. Detta innebar att södra fjällvärlden hade det varmaste och soligaste julivädret på mer än tio år. Abisko-Katterjäckområdet var det enda område i hela Sverige som denna rekordvarma julimånad fick ett, om än litet, temperaturunderskott. Dock redan strax nedanför fjällen dominerade soligt väder i stort sett hela juli, även längst i norr, vilket gav utmärkt dagfångstväder, men kyliga nätter och sämre nattfångstresultat.

Den kyliga inledningen av säsongen fördröjde kläckningen av flertalet arter. Nykläckta *Clossiana freija*, *Erebia embla* och *E. disa* kunde insamlas på skogsmyrar så sent som de sista dagarna i juni. På den klassiska Jukkasjärvilokalen kom inte flygningen ordentligt igång förrän en dryg vecka in i juli. På Nissuntjärro, då de många *Acerbia alpina*-fynden gjordes 4.7-8.7, saknades flera arter t ex *Clossiana chariclea*, *Entephria byssata* och *Psychophora sabinii*. Den sena kläckningen av de tidigaste arterna, tillsammans med sommarens snabba utveckling (när den väl kom), gjorde att flygsäsongen blev väldigt komprimerad. Vid

Kummavuopio sydväst om trekröset flög exempelvis relativt slitna *Syngrapha hochenwarthii* samtidigt som någon *Pararctia lapponica* och några nykläckta *Euphydryas iduna* flög i bergen ovanför. Rent allmänt tycks flertalet storfjärilsarter ha varit sällsyntare än normalt och många fjällarter har överhuvudtaget ej observerats. Exempelvis sågs bara en *Colias nastes*, en *Polia richardsoni* och två *Xestia sajana* under tre dygn med strålände väder i Duoibalregionen. De enda storfjärilar som var vanliga här var *Zygaena exulans*, *Vacciniina optilete*, *Erebia pandrose* och *Sympistis heliophila*. På Borrascokhka, norr om Torne träsk, var det också anmärkningsvärt fjärilsfattigt i början av juli. Fåtaliga *Colias nastes*, *Clossiana polaris* och *Erebia pandrose* flög tillsammans med de något talrikare *Pyrgus andromedae* och *Sympistis zetterstedti*. Bara en art *Anarta melanopa* kunde betraktas som riktigt vanlig.

Intressanta fynd

Hepialus fuscoargenteus, lapsk rotfjäril. Se rikslistan för storfjärilar.

Gnorimoschema valesiella, tårögd småstävmal. To, Masugnbyn ett ex 9. 7 (KJCS & RYRS).

Pyrgus andromedae, blomvisslare. Lu, Padjelanta, Årjep Slappetjäkkä ca 700 m ö h NV sjön Sallohaure ett ex 14. 7 (FAZS). Dessutom rapporterad i flera ex från fjällområdena runt Abisko, också från nordsidan av Torne träsk.

Cynthia cardui, tistelfjäril. To, Nissuntjärro 800 m ö h ett ex observerades 4. 7 (SÖKS, ADFS, AJYS, LLVS, MKES).

Clossiana polaris, högnordisk pärlemorffjäril. To, Borrascokhka (Lullehacorr) sydvästs lutning 800-900 m ö h. Fem nykläckta ex insamlades 4-5. 7 (KURS, OAOS, Ulf Johansson). Trots ivrigt letande under de två påföljande dagarna under utmärkta väderförhållanden erhöles inga fler ex (Johansson).

Clossiana thore, gråkantad pärlemorffjäril. Lu, NO Kvikkjokk mellan Tjälta-Sjåbjak många ex 5. 7 (FAZS) och To, Jieprenjäkk två ex 5. 7 (LJRS, LNHS).

Euphydryas iduna, lapsk nätfjäril. Talrikt uppträdande av nykläckta ex på lokaler vid Nikkaluokta och Abisko 28. 6-5. 7 (flera rapp.), medan arten var fåtalig vid Kummavuopio 14-16. 7 (KJCS & RYRS).

Oeneis bore, grågul gräsfjäril. To, Nissunsnuohkki

flera ex 6. 7 på grusåsarna nedanför "snäkken" (SÖKS, ADFS, AJYS, LLVS, MKES). Däremot föreligger inga rapporter om arten uppe på själva Nissuntjärro.

Erebia disa, Disas gräsfjäril. Lu, Jutsajaure ett ex 26. 6 (BPOS) och några avflugna ex längs riksvägen Jokkmokk-Ligga 10. 7 (FAZS).

Albulina orbitulus, fjällvickerblåvinge. I Hr, Funäs-dals- och Tännaldalstrännen flög arten rikligt på många platser, exempelvis vägrenar, under andra-tredje veckan i juli (CBJS, LNYS).

Agriades glandon, högnordisk blåvinge. Lu, Padjelanta, Årjep Slappetjäkkå ca 700 m ö h NV sjön Sallohaure. Arten flög allmänt i rasbranterna 14. 7 (FAZS).

Entephria polata, högnordisk fältmätare. To, Njulla ca 800 m ö h ett ex 5. 8 spontanflög i solsken vid 19-tiden i dalgängen ned mot Björkliden (LJRS), samt två ex 15. 7 vid Pältsastugan (KJCS & RYRS).

E. nobiliaria, gråblå fältmätare. To, Kärkevage 800-900 m ö h en hona funnen 7. 8 sittande på en vertikal klippvägg. Värdiväxten fanns i riklig omfattning i närheten (LJRS).

Lycia lapponaria, lapsk vintermätare. Lu, no Kvikkjokk, Tjälta ca 800 m ö h en hona 3. 7 på sten (FAZS).

Eriogaster arbusculae, dvärgbjörkspinnare. Hr, Mittådalen flera larvkolonier 5-9. 7 (LNYS) samt en fullvuxen larv vid Svansjökläppen 4. 8 (MKES). Larvkolonier hittades även 1990 och 1992, men inte åren däremellan (KJCS & RYRS).

Odontotia carmelita, björkflikvinge. To, Jukkasjärvi, en hona på myrmark 28. 6 (OAOS). Fyndet ger ytterligare belägg för den tröga inledningen av säsongen.

Pararactia lapponica, lapsk igelkottspinnare. To, Kalixfors övningsfält, Nikkaluokta och Jukkasjärvi flera ex 27. 6-9. 7 (flera rapp.) samt Kummavuopio 14-16. 7 (KJCS & RYRS).

Acerbia alpina, nordisk igelkottspinnare. Se rikslistan för storfjärilar.

Syngrapha parilis, högnordiskt metallfly. Hr, Mittådalen-Flatruet ca 10 ex 7-9. 7 (LNYS); To, Vittangitrukten enstaka ströex observerade 7-10. 7 samt ett ex vid Kummavuopio 16. 7 (KJCS & RYRS).

Symphytis funebris, svartbandat hedfly. Pi, Arvidsjaur 4-5 ex 4. 7 (KJCS & RYRS); Lu, längs riksvägen Jokkmokk-Ligga flera ex 10. 7 (FAZS); To, Kalixfors övningsfält, Jänkänalusta och Nikkaluokta flera ex 27. 6-1. 7 (SÖKS, ADFS, AJYS, LLVS, MKES) samt Nikkaluokta 3-4. 7 många ex (LJRS, LNHS); och Vittangitrukten enstaka ströex observerade 7-10. 7 (KJCS & RYRS).

Anartomima bohemani, Bohemans hedfly. Lu, Kvikkjokk ett ex 3. 7 (FAZS) samt To, Nikkaluokta fem ex 27. 6-1. 7 (MKES, LLVS) och ett ex 3. 7 (LNHS). Dessutom ett fynd från Ån (se rikslistan för storfjärilar).

Lasionycta staudingeri, högnordiskt hedfly. To, Nissuntjärro några få ex 1. 7 (SÖKS, ADFS, AJYS, LLVS, MKES).

Lasionycta skraelingia, lappfjällfly. To, Jukkasjärvi flera ex 8-9. 7 (flera rapp.).

Polia richardsoni, Richardsons hedfly. To, Njulla en

hona 9. 7 (LJRS) och Boalduvarri ett ex 14. 7 (KJCS & RYRS).

Polia lamuta, nordskandinaviskt lundfly. To, mellan Kalixfors övningsfält-Jänkänalusta ett ex observerat 3. 7 (LNHS) och To, Jukkasjärvi ett ex 9. 7 (LLVS).

Xestia lyngei, fjällhedfly. To, Nissuntjärro 900 m ö h flera ex 4. 7 (SÖKS, ADFS, AJYS, LLVS, MKES).

Xestia sincera, barrskogsfjällfly. Se rikslistan för storfjärilar.

Xestia gelida, Meves fjällfly. Pi, Arvidsjaur fem ex 19. 7 (KJCS & RYRS), Lu, 15 km SV Porjus, Stuur Tapmuk ett ex 9. 7 (FAZS), To, Jukkasjärvi flera ex 8-9. 7 (flera rapp.) och Karesuando ett ex 12. 7 (KJCS & RYRS).

Xestia borealis, nordiskt jordfly. Ny lokal för Lule lappmark (se rikslistan för storfjärilar). Sannolikt gjordes årets första fynd på Jukkasjärvilokalen 28. 6 (OAOS), där den senare 8-9. 7 noterades i flera ex (flera rapp.).

Xestia laetabilis, högnordiskt fjällfly. Pi, Arvidsjaur ca tio ex 19. 7 (KJCS & RYRS), Lu, NO Kvikkjokk mellan Tjälta-Sjåbjak tre ex 4. 7 (FAZS), To, Jukkasjärvi flera ex 8-9. 7 (flera rapp.) och Karesuando ca 15 ex 11-12. 7 (KJCS & RYRS).

Xestia distensa, östligt fjällfly. Pi, Arvidsjaur två ex 19. 7 (KJCS & RYRS), To, Jukkasjärvi två ex 8. 7 (MKES).

Xestia atrata. Ny art för landet (se rikslistan för storfjärilar).

Xestia sajana, norskt fjällfly. Hr, Tännaldalen fyra ex 21. 7-18. 8 och To, Duoibal två ex 14-16. 7 (KJCS & RYRS).

Reportörer

ADFS = Conny Adolfsson, AJYS = Jimmy Adolfsson, BPOS = Per-Olof Bengtsson, CBJS = Björn Cederberg, FAZS = Markus Franzén, KJCS = Clas Källander, KURS = Lars Kullmar, LJRS = Jesper Lind, LLVS = Lars-Olof Lidén, LNHS = Henrik Lind, LNYS = Ronny Lindman, MKES = Kenth Martinson, OAOS = Anders Ohlsson, RYRS = Nils Ryrholm, SÖKS = Per Sjökvist

Summary

This is the beginning of a new annual tradition on Swedish Lepidoptera reports. The objective is to cover interesting finds and events from the Swedish mountain range and adjacent areas which are not reported in the national lists for Micro- and Macrolepidoptera. Thus, this report will be a complement, giving a brief information on finds from our tundra- and taiga faunas which otherwise would have remained unpublished.

Anders Ohlsson, Persikevägen 1, S-223 55 Lund.

Nils Ryrholm, Entomologiska avdelningen, Zoologiska institutionen, Uppsala universitet, Villavägen 9, 752 36 Uppsala.